

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ค
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญตาราง	ฐ
สารบัญแผนภูมิ	ฒ
สารบัญภาพ	ณ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
1.3 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา	4
1.4 ขอบเขตการวิจัย	4
1.5 ระยะเวลาการสำรวจ	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 ความหมายของพฤกษศาสตร์พื้นบ้าน	5
2.2 ประวัติการศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้าน	6
2.2.1 การศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านในต่างประเทศ	7
2.2.2 การศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านในประเทศไทย	8
2.3 จังหวัดน่าน	11
2.3.1 ประวัติและความเป็นมา	11
2.3.2 ที่ตั้งอาณาเขต	12
2.3.3 การปกครอง	12
2.3.4 ลักษณะภูมิประเทศ	13
2.3.5 ลักษณะภูมิอากาศ	13

2.3.6	ประชากร	13
2.4	รายละเอียดชนกลุ่มน้อยที่ทำการศึกษา	16
2.4.1	ไทลื้อ	16
2.4.1.1	ประวัติและความเป็นมา	16
2.4.1.2	การตั้งถิ่นฐานของชาวไทลื้อในจังหวัดน่าน	17
2.4.1.3	เชื้อชาติและภาษา	18
2.4.1.4	ถิ่นที่อยู่อาศัยและสภาพหมู่บ้าน	19
2.4.1.5	ลักษณะทางกายภาพ	20
2.4.1.6	ลักษณะทางสังคม	20
2.4.1.7	ลักษณะทางเศรษฐกิจ	21
2.4.1.8	ศาสนา	21
2.4.1.9	โรคภัยและการรักษา	21
2.4.2	ม้ง	22
2.4.2.1	ประวัติและความเป็นมา	22
2.4.2.2	การอพยพเข้าประเทศไทย	22
2.4.2.3	เชื้อชาติและภาษา	23
2.4.2.4	ถิ่นที่อยู่อาศัยและสภาพหมู่บ้าน	24
2.4.2.5	ลักษณะทางกายภาพ	25
2.4.2.6	ลักษณะทางสังคม	25
2.4.2.7	ลักษณะทางเศรษฐกิจ	25
2.4.2.8	ศาสนา	26
2.4.2.9	โรคภัยและการรักษา	26
2.4.3	เข่า	27
2.4.3.1	ประวัติและความเป็นมา	27
2.4.3.2	การอพยพเข้าประเทศไทย	27
2.4.3.3	เชื้อชาติและภาษา	27
2.4.3.4	ถิ่นที่อยู่อาศัยและสภาพหมู่บ้าน	28
2.4.3.5	ลักษณะทางกายภาพ	29
2.4.3.6	ลักษณะทางสังคม	29
2.4.3.7	ลักษณะทางเศรษฐกิจ	30
2.4.3.8	ศาสนา	30

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงข้อมูลชุมชนบนพื้นที่สูงในประเทศไทย จำแนกรายการตามจังหวัด ปี 2538	14
2	แสดงข้อมูลชุมชนบนพื้นที่สูงในประเทศไทย จำแนกรายการตามเผ่า	15
3	แสดงจำนวนประชากรในแต่ละหมู่บ้าน	31
4	จำนวนพืชทั้งหมดที่สำรวจพบ โดยแบ่งตาม ลักษณะการใช้ประโยชน์	39
5	จำนวนพืชที่สำรวจพบทั้งหมด โดยแบ่งตาม การจัดหมวดหมู่ของพืชตามหลักของ Bold ใน คศ. 1977	39
6	จำนวนพืชที่ใช้ประโยชน์ทั้งหมดในแต่ละหมู่บ้าน โดยแบ่งตามลักษณะการใช้ประโยชน์	40
7	แสดงการเปรียบเทียบพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ในแต่ละหมู่บ้าน	45

สารบัญแผนภูมิ

กราฟ		หน้า
1	เปรียบเทียบจำนวนชนิดของพืชในแต่ละวงศ์ของพืชใบเลี้ยงคู่	41
2	เปรียบเทียบจำนวนชนิดของพืชในแต่ละวงศ์ของพืชใบเลี้ยงเดี่ยว และพืชพวกเฟินและคล้ายเฟิน	42
3	จำนวนพืชทั้งหมดที่สำรวจพบแบ่งตามลักษณะการใช้ประโยชน์	43
4	เปรียบเทียบสัดส่วนจำนวนชนิดพืชแยกตามประเภทการใช้	43
5	เปรียบเทียบจำนวนชนิดพืชที่สำรวจพบในแต่ละหมู่บ้าน แบ่งตามลักษณะการใช้ประโยชน์	44

สารบัญภาพ

รูป		หน้า
1	แสดงแผนผังการแบ่งพื้นที่ใช้สอยภายในบ้านของไทลื้อ	20
2	แสดงแผนผังการแบ่งพื้นที่ใช้สอยภายในบ้านของม้ง	24
3	แสดงแผนผังการแบ่งพื้นที่ใช้สอยภายในบ้านของเฮ่า	28
4	ลักษณะบ้านเรือนยกพื้นของชาวไทลื้อ	246
5	เครื่องใช้ภายในบ้าน	246
6	กิ่งคี่เสื่อติดไว้ประตุน้ำบ้านป้องกันสิ่งชั่วร้าย	246
7	ประเพณีชนทรายเข้าวัดเนื่องในวันปีใหม่เมือง	247
8.	เครื่องประกอบพิธีกรรม	247
9	การทำบุญเนื่องในวันปีใหม่	247
10	การทำงานนมด้มในการทำบุญ	247
11	การทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้คนที่ตายไปแล้ว	248
12	กาบหมากใช้เป็นทิวไส้ของทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้คนที่ตายไปแล้ว	248
13	กิ่งต้นหญ้าขั้ดนำมาตากแดดทำเป็นไม้กวาด	248
14	บ้านติดพื้นของชาวม้ง	249
15	ครกกระเดื่องสร้างไว้ในบ้าน	249
16	เตาไฟทำอาหารนึ่งมวงไว้กลางบ้าน	249
17	เครื่อง โม่แป้ง	250
18	เครื่องกลางติดไว้หน้าบ้านป้องกันสิ่งชั่วร้าย	250
19	สถานที่ประกอบพิธีกรรมทำให้เด็กหายป่วย	250
20	การแต่งกายของชาวม้ง	251
21	การแต่งกายของหนุ่มสาว	251
22	การเล่นลูกข่างในวันปีใหม่	252
23	การโยนลูกช่วงหาคู่ในวันปีใหม่	252

24	บ้านเรือนของชาวเย้า	253	
25	เข้านิยมก่อเตาไฟทำอาหาร	253	
26	ครกกระเดื่องสร้างไว้นอกบ้าน	253	
27	การต้มเหล้าในวันปีใหม่	254	
28	สาวเข้านิยมสะพายเด็กไว้ข้างหลังเพื่อสะดวกในการทำงาน	254	
29	ยามว่างของหญิงชรานิยมเย็บผ้า	254	
30	การทำข้าวปุกในวันปีใหม่ขั้นแรกต่างให้ ละเอียด	255	
31	ตำข้าวเหนียวที่นึ่งสุกแล้วผสมกับงาที่ตำละเอียด	255	
32	ข้าวปุกที่เสร็จเรียบร้อยพร้อมรับประทาน	255	
33	ยามว่างของชายชรานิยมทำแก้อั่วหอย	256	
34	ของเล่นเด็กทำจาก ไม้ไผ่	256	
35	ไม้ไผ่ทำเป็นกระบอกสูบยา	256	
36	การทำนาข้าวแบบขั้นบันไดของชาวไทลื้อ	257	
37	การทำข้าวไร่ของชาวม้ง	257	
38	การตากข้าวที่เกี่ยวเสร็จแล้วของม้ง	257	
39	การตากข้าวของชาวเย้า	258	
40	สภาพไร่ข้าวกับพื้นที่ป่า	258	
41	<i>Baphicanthus cusia</i> Brem.	ห้อม	259
42	<i>Clinacanthus nutans</i> Lindau	พญาปล้องทอง	259
43	<i>Phlogacanthus curviflorus</i> Nees	ห้อมช้าง	259
44	<i>Rhinacanthus nasutus</i> Kurz	ทองพันชั่ง	260
45	<i>Sansevieria trifasciata</i> Prain	ลิ้นนาคราช	260
46	<i>Achyranthes aspera</i> Linn.	หญ้าพันงู	260
47	<i>Celosia argentea</i> Linn.	สร้อยไก่	261
48	<i>Iresine herbstii</i> Hook.f.	ผักแพวแดง	261
49	<i>Crinum asiaticum</i> Linn.	พลับพลึงดอกแดง	261
50	<i>Zephyranthus rosea</i> Linn.	บัวจีน	262
51	<i>Kopsia arborea</i> Bl..	ตังน้ำใส	262
52	<i>Acorus calamus</i> Linn.	ว่านน้า	262
53	<i>Amorphophallus campanulatus</i> Bl.ex Decne	บุก	263

54	<i>Arisaema</i> sp.	บุก	263
55	<i>Pothos scandens</i> Linn.	ตะเข้บ	263
56	<i>Trevesia palmata</i> Vis.	ต่าง	264
57	<i>Ageratum conyzoides</i> Linn.	สาบเร้งสาบกา	264
58	<i>Gynura</i> sp.	ว่านมหากาฬ	264
59	<i>Tithonia diversifolia</i> (Hemsley) A. Gray	บัวตอง	265
60	<i>Impatiens balsamina</i> Linn.	เทียนดอก	265
61	<i>Begonia inflata</i> Clarke	ส้มกุ้ง	265
62	<i>Markhamia stipulata</i> (Wall.) Seem. ex K. Schum. var. <i>stipulata</i>	แคหางค่าง	266
63	<i>Oroxylum indicum</i> (Linn.) Vent.	เพกา	266
64	<i>Bauhinia glauca</i> (Wall. ex Benth.) Benth. ssp. <i>tenuiflora</i> (Waltl ex C.B. Clarke) K. & S.S. Larsen	เสี้ยวเครือ	266
65	<i>Cassia tora</i> Linn.	ชุมเห็ดไทย	267
66	<i>Pratia begonifolia</i> Lindl.		267
67	<i>Kalanchoe pinnata</i> (Lamk.) Pers	คว่ำตายหงายเป็น	267
68	<i>Luffa</i> sp.	บวบ	268
69	<i>Scleria terrestris</i> Fassett	หญ้าคมบางเขา	268
70	<i>Dioscorea bulbifera</i> Linn.	ว่านพระนิม	268
71	<i>Baccaurea ramiflora</i> Lour.	มะไฟ	269
72	<i>Breynia retusa</i> Alston	ครามน้ำ	269
73	<i>Sauropus androgynus</i> Merr.	ผักหวานบ้าน	269
74	<i>Securinega leucopyrus</i> Muell. Arg.	ก้างปลาแดง	270
75	<i>Cephalostrachyum virgatum</i> Kurz	ไผ่เสียว	270
76	<i>Dendrocalamus hamiltonii</i> Nees	หน่อไม้หก	270
77	<i>Eleusine coracana</i> Gaertn.	ข้าวป้างสามง่าม	271
78	<i>Elsholtzia blanda</i> Benth.		271
79	<i>Leonurus sibiricus</i> Linn.	กัญชาเทศ	271
80	<i>Orthosiphon aristatus</i> (Bl.) Miq.	พยับเมฆ	271
81	<i>Persea americana</i> Mill.	อโวคาโด	272

82	<i>Urena lobata</i> Linn.	จีครอก	272
83	<i>Maranta arundinacea</i> Linn.	สาธูวิลาส	272
84	<i>Melastoma normale</i> D.Don	โคลงเคลง	273
85	<i>Stephania pierrei</i> Diels	กลิ้งกลางดง	273
86	<i>Archidendron clypearia</i> Nielsen	มะขามแป้	273
87	<i>Mimosa pudica</i> Linn.	ไมยราบ	274
88	<i>Broussonetia papyrifera</i> Vent.	ป้อสา	274
89	<i>Maesa glomerata</i> K. Larsen & C.M. Hu	ป่าบุกต้นเดียว	274
90	<i>Syzygium malaccensis</i> (Linn.) Merr.	ชมพูสาแทรก	275
91	<i>Aeginetia indica</i> Roxb.	คอกดินแดง	275
92	<i>Arenga pinnata</i> Merr.	ต้าว	275
93	<i>Crotalaria pallida</i> Ait.	หิ้งเม่น	276
94	<i>Passiflora foetida</i> Linn.	กะทกรก	276
95	<i>Plumbago indica</i> Linn.	เจตมูลเพลิงแดง	277
96	<i>Plumbago zeylanica</i> Linn.	เจตมูลเพลิงขาว	277
97	<i>Paederia pilifera</i> Hook. f.	คดหมา	277
98	<i>Zanthoxylum acanthopodium</i> DC.	กำจัดคอย	278
99	<i>Sambucus simpsonii</i> Rehd.	อูน	278
100	<i>Solanum spirale</i> Roxb.	ค้อยตั้ง	278
101	<i>Camellia oleifera</i> Abel var. <i>confusa</i> Scaly	เมี่ยง	279
102	<i>Coriandrum sativum</i> Linn.	ผักชี	279
103	<i>Boehmeria</i> sp.		280
104	<i>Vitex trifolia</i> Linn.	คนทีสอ	280
105	<i>Alpinia</i> sp.	ข่าป่า	281
106	<i>Alpinia zerumbet</i> Burt & R.M. Smith	ข่าคม	281
107	<i>Boesenbergia</i> sp.		281
108	<i>Zingiber officinale</i> Rosc.	ขิง	281